

ТЕКСТЫ ДЛЯ ПРАКТИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЙ

Titus Maccius Plautus

PSEUDOLUS

Actus secundus

SCAENA I

PSEUDOLUS

PSEUDOLUS

- 574 Pro Iuppiter, ut mihi, quidquid ago, lepide omnia
prospereque eveniunt:
- 575 neque quod dubitem neque quod timeam, meo in
pectore conditumst consilium.
nam ea stultitiast, facinus magnum timido cordi credere; nam
omnes
res perinde sunt
ut agas, ut eas magni facias; nam ego in meo pectore prius
ita paravi copias,
- 580 duplicis triplicis dolos perfidias, ut, ubiquomque hostibus
congregiar
(maiorum meum fretus virtute dicam,
mea industria et malitia fraudulenta),
facile ut vincam, facile ut spoliem meos perduellis meis perfidiis.
nunc inimicum ego hunc communem meum atque vostrorum
omnium,
- 585 Ballionem, exballistabo lepide: date operam modo;
[hoc ego oppidum admoenire, ut hodie capiatur, volo.]
atque huc meas legiones adducam; si expugno
(facilem hanc rem meis civibus faciam),
post ad oppidum hoc vetus continuo meum exercitum
protinus obducam:
inde me et simul participes omnis meos praeda onerabo atque
opplebo,
metum et fugam perduellis meis me ut sciant natum.
- 590 eo sum genere gnatus: magna me facinora decet efficere,
quae post mihi clara et diu clueant.

sed hunc quem video? quis hic est qui oculis meis
obviam ignobilis obicitur?
lubet scire quid hic veniat cum machaera et huic, quam
rem agat, hinc dabo insidias.

SCAENA II
PSEUDOLUS. HARPAX

HARPAX

595   Hi loci sunt atque hae regiones quae mi ab ero sunt demonstratae,
ut ego oculis rationem capio quam mi ita dixit erus meus miles,
septumas esse aedis a porta ubi ille habitet leno, quoi iussit
symbolum me ferre et hoc argentum. nimis velim,
certum qui id mihi faciat,

Ballio leno ubi hic habitat.

600 *PS.* [st, tace, tace, meus hic est homo, ni omnes di atque homines
deserunt.]

novo consilio nunc mihi opus est,
nova res subito mi haec obiectast:
hoc praevortar principio; illa omnia missa habeo, quae ante agere
occepi.

iam pol ego hunc stratioticum nuntium advenientem
probe percutiam.

HARP. ostium pultabo atque intus evocabo aliquem foras.

605 *PS.* quisquis es, compendium ego te facere pultandi volo;
nam ego precator et patronus foribus processi foras.

HARP. tune es Ballio?

PS. immo vero ego eius sum Subballio.

HARP. quid istuc verbist?

PS. condus promus sum, procurator peni.

HARP. quasi te dicas atriensem.

PS. immo atriensi ego impero.

610 *HARP.* quid tu, servon es an liber?

PS. nunc quidem etiam servio.

HARP. ita videre, et non videre dignus qui liber sies.

PS. non soles respicere te, quom dicis iniuste alteri?

HARP. hunc hominem malum esse oportet.

PS. di me servant atque amant,
nam haec mihi incus est: procudam ego hodie hinc multos dolos.

615 *HARP.* quid illic secum solus loquitur?

PS. quid ais tu, adulescens?

HARP. quid est?

- PS.* esne tu an non es ab illo milite Macedonio,
servos eius qui hinc a nobis est mercatus mulierem,
qui argenti ero meo lenoni quindecim dederat minas,
quinque debet?
- 620 *HARP.* sum. sed ubi tu me novisti gentium
aut vidisti aut conlocutu's? nam equidem Athenas antidhac
numquam veni, neque te vidi ante hunc diem umquam oculis
meis.
- PS.* quia videre inde esse; nam olim quom abiit, argento haec dies
praestitutast, quoad referret nobis, neque dum rettulit.
- HARP.* immo adest.
- PS.* tun attulisti?
- HARP.* egomet.
- PS.* quid dubitas dare?
- 626 *HARP.* tibi ego dem?
- PS.* mihi hercle vero, qui res rationesque eri
Ballionis curo, argentum accepto [expenso] et quoi debet dato.
- HARP.* si quidem hercle etiam supremi promptas thensauros Iovis,
tibi libellam argenti numquam credam.
- 630 *PS.* dum tu sternuas,
res erit soluta.
- HARP.* vinctam potius sic servavero.
- PS.* vae tibi, tu inventu's vero, meam qui furcilles fidem.
quasi mihi non sescenta tanta soli soleant credier.
- HARP.* potest ut alii ita arbitrentur et ego ut ne credam tibi.
- PS.* quasi tu dicas me te velle argento circumducere.
- 635 *HARP.* immo vero quasi tu dicas quasique ego autem id suspicer.
sed quid est tibi nomen?
- PS.* servos est huic lenoni Surus,
eum esse me dicam. Surus sum.
- HARP.* Surus?
- PS.* id est nomen mihi.
- HARP.* verba multa facimus. erus si tuos domi est, quin provocas,
ut id agam quod missus huc sum, quidquid est nomen tibi?
- 640 *PS.* si intus esset, evocarem. verum si dare vis mihi,
magis erit solutum, quasi ipsi dederis.
- HARP.* at enim scin quid est?
reddere hoc, non perdere erus me misit. nam certo scio,
hoc febrim tibi esse, quia non licet huc inicere ungulas.
ego, nisi ipsi Ballioni, nummum credam nemini.
- 645 *PS.* at illic nunc negotiosust: res agitur apud iudicem.

- HARP.* di bene vortant. at ego quando eum esse censebo domi,
rediero. tu epistulam hanc a me accipe atque illi dato.
nam istic sumbolust inter erum meum et tuom de muliere.
PS. scio equidem: [ut] qui argentum adferret atque expressam
650 suam huc ad nos, cum eo aiebat velle mitti mulierem.
nam hic quoque exemplum reliquit eius.
HARP. omnem rem tenes.
PS. quid ego ni teneam?
HARP. dato istunc sumbolum ergo illi.
PS. licet.
sed quid est tibi nomen?
HARP. Harpax.
PS. apage te, Harpax, hau places;
huc quidem hercle haud ibis intro, ne quid ἄρπαξ feceris.
655 *HARP.* hostis vivos rapere soleo ex acie: eo hoc nomen mihi est.
PS. pol te multo magis opinor vasa athena ex aedibus.
HARP. non ita est. sed scin quid te oro, Sure?
PS. sciam si dixeris.
HARP. ego devortor extra portam huc in tabernam tertiam,
apud anum illam doliarem, claudam crassam, Chrysidem.
660 *PS.* quid nunc vis?
HARP. inde ut me arcessas, erus tuos ubi venerit.
PS. tuo arbitrato, maxume.
HARP. nam ut lassus veni de via,
me volo curare.
PS. sane sapis et consilium placet.
sed vide sis ne in quaestione sis, quando arcessam, mihi.
HARP. quin ubi prandero, dabo operam somno.
PS. sane censeo.
665 *HARP.* numquid vis?
PS. dormitum ut abeas.
HARP. abeo.
PS. atque audin, Harpage?
iube sis te operiri: beatus eris, si consudaveris.

SCAENA III
PSEUDOLUS

- 667 *PS.* Di immortales, conservavit me illic homo adventu suo.
suo viatico redduxit me usque ex errore in viam.
nam ipsa mi Opportunitas non potuit opportunius

670 advenire quam haec allatast mi opportune epistula.
nam haec allata cornu copiaest, ubi inest quidquid volo:
hic doli, hic fallaciae omnes, hic sunt sycophantiae,
hic argentum, hic amica amanti erili filio.
atque ego nunc me ut gloriosum faciam et copi pectore:
675 quo modo quicque agerem, ut lenoni surruperem mulierculam,
iam instituta ornata cuncta in ordine, animo ut volueram,
certa deformata habebam; sed profecto hoc sic erit:
centum doctum hominum consilia sola haec devincit dea,
Fortuna. atque hoc verum est: proinde ut quisque Fortuna utitur,
680 ita praecellet atque exinde sapere eum omnes dicimus.
bene ubi quoi scimus consilium accidisse, hominem catum
eum esse declaramus, stultum autem illum quoi vortit male.
stulti hau scimus, frustra ut simus, quom quid cupienter dari
petimus nobis, quasi quid in rem sit possimus noscere.
685 certa mittimus, dum incerta petimus; atque hoc evenit
in labore atque in dolore, ut mors obrepat interim.
sed iam satis est philosophatum. nimis diu et longum loquor.
di immortales, aurichalco contra non carum fuit
meum mendacium, hic modo quod subito commentus fui,
690 quia lenonis me esse dixi. nunc ego hac epistula
tris deludam, erum et lenonem et qui hanc dedit mi epistulam.
euge, par pari aliud autem quod cupiebam contigit:
venit eccum Calidorus, ducit nescio quem secum simul.

SCAENA IV

CALIDORUS. CHARINUS. PSEUDOLUS

694 *CALIDORUS*

Dulcia atque amara apud te sum elocutus omnia:

695 scis amorem, scis laborem, scis egestatem meam.

CHARINUS

commemini omnia: id tu modo, me quid vis facere, fac sciam.

[*CAL.* quom haec tibi alia sum elocutus, vix rem scis de symbolo.

CHAR. omnia, inquam. tu modo quid me facere vis fac ut sciam.]

CAL. Pseudolus mi ita imperavit, ut aliquem hominem strenuom
benevolentem adducerem ad se.

CHAR. servas imperium probe;

nam et amicum et benevolentem ducis. sed istic Pseudolus

700 *CAL.* nimium est mortalis graphicus, †heuretes mihi est.

is mihi haec sese efecturum dixit quae dixi tibi.

PS. magnufice hominem compellabo.

- CAL.* quoia vox resonat?
PS. io,
io te te, turanne, te te ego, qui imperitas Pseudolo,
quaero, quoi ter trina triplicia, tribus modis tria gaudia,
705 *artibus tribus tris demeritas dem laetitas, de tribus
fraude partas per malitiam et per dolum et fallaciam;
in libello hoc obsignato ad te attuli pauxillulo.*
CAL. illic homost.
CHAR. ut paratragoedat carnufex.
PS. confer gradum
contra pariter, porge audacter ad salutem bracchium.
CAL. dic utrum Spemne an Salutem te salutem, Pseudole?
710 *PS.* immo utrumque.
CHAR. utrumque, salve. sed quid actumst?
PS. quid times?
CAL. attuli hunc.
PS. quid, attulisti?
CAL. adduxi volui dicere.
PS. quis istic est?
CAL. Charinus.
PS. euge. iam χάριν τούτῳ ποιοῦ.
CHAR. quin tu si quid opust, mi audacter imperas?
PS. tam gratiast.
bene sit tibi, Charine. nolo tibi molestos esse nos.
715 *CHAR.* vos molestos mihi? molestumst mi id quidem.
PS. tum igitur mane.
CAL. quid istuc est?
PS. epistulam modo hanc intercepti et sumbolum.
CAL. sumbolum? quem sumbolum?
PS. qui a milite allatust modo.
eius servos qui hunc ferebat cum quinque argenti minis,
tuam qui amicam hinc arcessebat, ei os sublevi modo.
720 *CAL.* quo modo?
PS. horum causa haec agitur spectatorum fabula:
hi sciunt, qui hic adfuerunt; vobis post narravero.
CAL. quid nunc agimus?
PS. liberam hodie tuam amicam amplexabere.
CAL. egone?
PS. tu istic ipsus, inquam, si quidem hoc vivet caput;
si modo mihi hominem invenietis propere.
CHAR. qua facie?

- PS.* malum,
725 callidum, doctum, qui quando principium prehenderit,
porro sua virtute teneat quid se facere oporteat;
atque qui hic non visitatus saepe sit.
- CHAR.* si servos est,
numquid refert?
- PS.* immo multo mavolo quam liberum.
- 730 *CHAR.* posse opinor me dare hominem tibi malum et doctum domo,
qui a patre adventit Carysto nec dum exiit ex aedibus
quoquam neque Athenas adventit umquam ante hesternum diem.
- PS.* bene iuvas. sed quinque inventis opus est argenti minis
mutuis, quas hodie reddam: nam huius mihi debet pater.
- CHAR.* ego dabo, ne quaere aliunde.
- 735 *PS.* o hominem opportunum mihi.
etiam opust chlamyde et machaera et petaso.
- CHAR.* possum a me dare.
- PS.* di immortales, non Charinus mihi hic quidem, sed Copiast.
sed istic servos, ex Carysto qui hic adest, ecquid sapit?
- CHAR.* hircum ab alis.
- PS.* manuleatam tunicam habere hominem addecet.
ecquid is homo habet aceti in pectore?
- CHAR.* atque acidissimi.
- 740 *PS.* quid, si opus sit ut dulce promat indidem, ecquid habet?
- CHAR.* rogas?
murrinam, passum, defrutum, mellam, mel quoivismodi;
quin in corde instruere quondam coepit pantopolium.
- PS.* eugepae, lepide, Charine, meo me ludo lamberas.
sed quid nomen esse dicam ego isti servo?
- CHAR.* Simiae.
- 745 *PS.* scitne in re advorsa vorsari?
- CHAR.* turbo non aequae citust.
- PS.* ecquid argutust?
- CHAR.* malorum facinorum saepissime.
- PS.* quid cum manifesto tenetur?
- CHAR.* anguillast, elabitur.
- PS.* ecquid is homo scitust?
- CHAR.* plebi scitum non est scitius.
- PS.* probus homo est, ut praedicare te audio.
- 750 *CHAR.* immo si scias,
ubi te aspexerit, narrabit ultro quid sese velis.
sed quid es acturus?

- PS.* dicam. ubi hominem exornavero,
subditivom fieri ego illum militis servom volo;
sumbolum hunc ferat lenoni cum quinque argenti minis,
mulierem ab lenone abducat: em tibi omnem fabulam.
755 *PS.* ceterum quo quicque pacto faciat, ipsi dixerō.
CAL. quid nunc igitur stamus?
PS. hominem cum ornamentis omnibus
exornatum adducite ad me iam ad trapezitam Aeschinum.
sed properate.
CAL. prius illi erimus quam tu.
PS. abite ergo ocius.
760 quidquid incerti mi in animo prius aut ambiguom fuit,
nunc liquet, nunc defaecatumst cor mihi; nunc perviumst:
omnes ordine sub signis ducam legiones meas,
avi sinistra, auspicio liquido atque ex <mea> sententia;
confidentia est inimicos meos me posse perdere.
765 nunc ibo ad forum atque onerabo meis praeceptis Simiam,
quid agat, ne quid titubet, docte ut hanc ferat fallaciam.
iam ego hoc ipsum oppidum expugnatum faxo erit lenonium.

Caius Petronius Arbiter

SATYRICON

- 1 <...> (XXXVI. 1) Haec ut dixit, ad symphoniam quattuor tripudiantes
procurrerunt superioremque partem repositorii abstulerunt. (2) quo facto
videmus infra [scilicet in altero ferculo] altilia et sumina leporemque in
medio pinnis subornatum, ut Pegasus videretur. (3) notavimus etiam circa
5 angulos repositorii Marsyas quattuor, ex quorum utriculis garum pipe-
ratum currebat super pisces, qui quasi in euripo natabant. (4) damus om-
nes plausum a familia inceptum et res electissimas ridentes aggredimur.
(5) non minus et Trimalchio eiusmodi methodio laetus «Carpe» inquit.
(6) processit statim scissor et ad symphoniam gesticulatus ita laceravit
10 obsonium, ut putares essedarium hydraule cantante pugnare.
(7) ingerebat nihilo minus Trimalchio lentissima voce: «Carpe, Carpe».
ego suspicatus ad aliquam urbanitatem totiens iteratam vocem pertinere,
non erubui eum qui supra me accumbebat hoc ipsum interrogare. (8) at
ille, qui saepius eiusmodi ludos spectaverat, «vides illum, — inquit, — qui
15 obsonium carpit: Carpus vocatur. ita quotienscumque dicit „Carpe“, eo-
dem verbo et vocat et imperat».

(XXXVII. 1) Non potui amplius quicquam gustare, sed conversus ad eum, ut quam plurima exciperem, longe accersere fabulas coepi sciscitarique, quae esset mulier illa, quae huc atque illuc discurreret. (2) «uxor, —
20 inquit, — Trimalchionis, Fortunata appellatur, quae nummos modio metitur. (3) et modo modo quid fuit? ignoscet mihi genius tuus, noluisse de manu illius panem accipere. (4) nunc, nec quid nec quare, in caelum abiit et Trimalchionis topanta est. (5) ad summam, mero meridie si dixerit illi tenebras esse, credet. (6) ipse nescit quid habeat, adeo saplutus est; sed
25 haec lupatria providet omnia, est ubi non putes. (7) est sicca, sobria, bonorum consiliorum — tantum auri vides —, est tamen malae linguae, pica pulvinaris. quem amat, amat; quem non amat, non amat. (8) ipse [Trimalchio] fundos habet, qua milvi volant, nummorum nummos. argentum in ostiarii illius cella plus iacet quam quisquam in fortunis habet.
30 (9) familia vero babae babae, non mehercules puto decumam partem esse quae dominum suum noverit. (10) ad summam, quemvis ex istis baebacalis in rutae folium coniciet. (XXXVIII. 1) nec est quod putes illum quicquam emere. omnia domi nascuntur: lana, citrea, piper; lacte gallinaeceum si quaesieris, invenies. (2) ad summam, parum illi bona lana nascebatur: arietes a Tarento emit et eos culavit in gregem. (3) mel Atticum ut
35 domi nasceretur, apes ab Athenis iussit afferri; obiter et vernaculae quae sunt, meliusculae a Graeculis fient. (4) ecce intra hos dies scripsit, ut illi ex India semen boletorum mitteretur. nam mulam quidem nullam habet quae non ex onagro nata sit. (5) vides tot culcit[r]as: nulla non aut conchyliatum aut coccineum tomentum habet. tanta est animi beatitudo.
40 (6) reliquos autem collibertos eius cave contemnas. valde sucos[s]i sunt. (7) vides illum qui in imo imus recumbit: hodie sua octingenta possidet. de nihilo crevit. modo solebat collo suo ligna portare. (8) sed quomodo dicunt — ego nihil scio, sed audivi — cum Incuboni pilleum rapuisset, [et] thesaurum invenit. ego nemini invideo, si quid deus dedit. (9) est tamen subalapa et non vult sibi male. (10) itaque proxime cenaculum hoc titulo proscripsit: „C. Pompeius Diogenes ex kalendis Iuliis cenaculum locat; ipse enim domum emit“. (11) quid ille qui libertini loco iacet, quam bene se habuit. non impropero illi. (12) sestertium suum vidit decies, sed male vacillavit. non puto illum capillos liberos habere, nec mehercules sua culpa; ipso enim homo melior non est; sed liberti scelerati, qui omnia ad se fecerunt. (13) scito autem: sociorum olla male fervet, et ubi semel res inclinata est, amici de medio. (14) et quam honestam negotiationem exercuit, quod illum sic vides. libitinarius fuit. (15) solebat sic cenare quomodo rex: apros gausapatos, opera pistoria, avis, . . . cocos, pistorum. plus
55 vini sub mensa effundebatur, quam aliquis in cella habet. phantasia, non homo. (16) inclinatis quoque rebus suis, cum timeret ne creditores illum

conturbare existimarent, hoc titulo auctionem proscripsit: „<C.> Iulius Proculus auctionem faciet rerum supervacuarum“».

(XXXIX. 1) Interpellavit tam dulces fabulas Trimalchio; nam iam
60 sublatum erat ferculum, hilaresque convivae vino sermonibusque publi-
catis operam coeperant dare. (2) is ergo reclinatus in cubitum «hoc vi-
num, — inquit, — vos oportet suave faciatis. (3) pisces natate oportet.
rogo, me putatis illa cena esse contentum, quam in theca repositorii vi-
65 deratis? „sic notus Ulixes?“ quid ergo est? oportet etiam inter cenandum
philologiam nosse. (4) patrono meo ossa bene quiescant, qui me homi-
nem inter homines voluit esse. nam mihi nihil novi potest afferri, sicut
ille fer[i]culus †ta mel† habuit praxim. (6) caelus hic, in quo duodecim
dii habitant, in totidem se figuras convertit, et modo fit aries. itaque
70 quisquis nascitur illo signo, multa pecora habet, multum lanae, caput
praeterea durum, frontem expudoratum, cornum acutum. plurimi hoc sig-
no scholastici nascuntur et arietilli». (6) laudamus urbanitatem mathe-
matici; itaque adiecit: «deinde totus caelus taurulus fit. itaque tunc calci-
trosi nascuntur et bubulci et qui se ipsi pascunt. (7) in geminis autem nas-
cuntur bigae et boves et colei et qui utrosque parietes linunt. (8) in cancro
75 ego natus sum. ideo multis pedibus sto, et in mari et in terra multa pos-
sideo; nam cancer et hoc et illoc quadrat. et ideo iam dudum nihil supra
illum posui, ne genesim meam premerem. (9) in leone cataphagae nas-
cuntur et imperiosi; in virgine mulierosi et fugitivi et compediti; (10) in
libra laniones et unguentarii et quicumque aliquid expendunt; (11) in
80 scorpione venenarii et percussores; in sagittario strabones, qui holera
spectant, lardum tollunt; (12) in capricorno aerumnosi, quibus prae mala
sua cornua nascuntur; in aquario copones et cucurbitae; (13) in piscibus
obsonatores et rhetores. sic orbis vertitur tamquam mola, et semper ali-
quid mali facit, ut homines aut nascantur aut pereant. (14) quod autem in
85 medio caespitem videtis et super caespitem favum, nihil sine ratione
facio. (15) terra mater est in medio quasi ovum corrotundata, et omnia
bona in se habet tamquam favus».

(XL. 1) «Sophos» universi clamamus et sublatis manibus ad cameram
iuramus Hipparchum Aratumque comparandos illi homines non fuisse,
90 donec advenerunt ministri ac toralia praeposuerunt toris, in quibus retia
erant picta subsessoresque cum venabulis et totus venationis apparatus.
(2) necdum sciebamus, <quo> mitteremus suspiciones nostras, cum extra
triclinium clamor sublatus est ingens, et ecce canes Laconici etiam circa
mensam discurrere coeperunt. (3) secutum est hos repositorium, in quo
95 positus erat primae magnitudinis aper, et quidem pilleatus, e cuius denti-
bus sportellae dependebant duae palmulis textae, altera caryotis altera
thebaicis repleta. (4) circa autem minores porcelli ex coptoplacentis facti,

quasi uberibus imminerent, scrofam esse positam significabant. et hi quidem apophoreti fuerunt. (5) ceterum ad scindendum aprum non ille Carpus accessit, qui altilia laceraverat, sed barbatus ingens, fasciis cruralibus alligatus et alicula subornatus polymita, strictoque venatorio cultro
100 latus apri vehementer percussit, ex cuius plaga turdi evolaverunt. (6) parati aucupes cum harundinibus fuerunt et eos circa triclinium volitantes momento exceperunt. (7) inde cum suum cuique iussisset referri Trimalchio, adiecit: «etiam videte, quam porcus ille silvaticus lotam
105 comederit glandem». (8) statim pueri ad sportellas accesserunt, quae pendebant e dentibus, thebaicasque et caryotas ad numerum divisere cenantibus. (XLI. 1) interim ego, qui privatum habebam secessum, in multas cogitationes diductus sum, quare aper pilleatus intrasset. (2) postquam itaque omnis bacalusias consumpsi, duravi interrogare illum
110 interpretem meum, quod me torqueret. (3) at ille: «plane etiam hoc servus tuus indicare potest; (4) non enim aenigma est, sed res aperta. hic aper, cum heri summa cena eum vindicasset, a convivis dimissus <est>; itaque hodie tamquam libertus in convivium revertitur». (5) damnavi ego stuporem meum et nihil amplius interrogavi, ne viderer numquam inter
115 honestos cenasse.

(6) Dum haec loquimur, puer speciosus, vitibus hederisque redimitus, modo Bromium, interdum Lyaem Euhiumque confessus, calathisco uvas circumtulit et poemata domini sui acutissima voce traduxit. (7) ad quem sonum conversus Trimalchio «Dionyse, — inquit, — liber esto». puer detraxit pilleum apro capitique suo imposuit. (8) tum Trimalchio
120 rursus adiecit: «non negabitis me, — inquit, — habere Liberum patrem». laudavimus dictum [Trimalchionis] et circumeuntem puerum sane perbasiamus.

(9) Ab hoc ferculo Trimalchio ad lasanum surrexit. nos libertatem sine tyranno nacti coepimus invitare . . . [convivarum sermones]. (10) Dama itaque primus cum †pataracina† poposcisset, «dies, — inquit, — nihil est. dum versas te, nox fit. itaque nihil est melius quam de cubiculo recta in triclinium ire. (11) et mundum frigus habuimus. vix me balneus calfecit. tamen calda potio vestiarius est. (12) staminatas duxi, et
130 plane matus sum. vinus mihi in cerebrum abiit».

(XLII. 1) Excepit Seleucus fabulae partem et «ego, — inquit, — non cotidie labor; (2) balniscus enim fullo est, aqua dentes habet, et cor nostrum cotidie liquescit. sed cum mulsi pultarium obduxi, frigori laecasin dico. nec sane lavare potui; fui enim hodie in funus. (3) homo bellus, tam
135 bonus Chrysanthus animam ebulliit. modo modo me appellavit. (4) videor mihi cum illo loqui. heu, eheu. utres inflati ambulamus. minoris quam muscae sumus, <muscae> tamen aliquam virtutem habent, nos

non pluris sumus quam bullae. (5) et quid si non abstinax fuisset!
quinque dies aquam in os suum non coniecit, non micam panis. tamen
abiit ad plures. medici illum perdiderunt, immo magis malus fatus; medi-
140 cus enim nihil aliud est quam animi consolatio. (6) tamen bene elatus est,
vitali lecto, stragulis bonis. planctus est optime — manu misit aliquot —
etiam si maligne illum ploravit uxor. (7) quid si non illam optime ac-
cepisset! sed mulier quae mulier milvinum genus. neminem nihil boni
facere oportet; aequae est enim ac si in puteum conicias. sed antiquus
145 amor cancer est». <...>